

25x34.5	1/3	38	עמוד	סופהשבו	23/06/2023	מערב -	86589626-0
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונות - 80790							

יהודה שרוני

שוטף פלוס

1. תעשיית השופרות

סטארט-אפ מקורי השיקה ממשלת נתניהו בחודשים האחרונים. היא מהדהדת רמז כלשהו או סימן להתפתחות כלכלית חיובית. הרושם שנוצר הוא שישראל חזרה לשנת 1948 ולא ראתה מעולם משקיעים זרים, או שכאילו ההשקעות בהייטק לא הגיעו רק לפני חצי שנה ל-4% מסך ההשקעות בעולם.

תעשיית השופרות משגשגת אצלנו בדרך כלל בראש השנה. מתחילת 2023 כל שבוע הוא חגיגת תרועות שופרות. התופעה מוסברת בכך שבתוך תוכם שרי הממשלה מבינים שגחמת שר המשפטים יריב לוין לרפורמה הינה פיגוע מיקוח לכלכלה ולאזרח.

בהצבעה חשאית לא יחששו פוליטיקאים הגונים לתת לביטוי לחששותיהם. הרי הם מבינים בעצמם שבכל פעם שבנימין נתניהו מודיע על המשך הרפורמה, הבורסה מתהפכת, המדרים יורדים, הדולר מזנק ומצב הרוח הפיננסי צונח. זה גורם לדיכאון כללי. וזה עושה לי די עצוב.

אני מוכן להתערב כאן ועכשיו ששנתייה אחרי שנתניהו יודיע על גניזה מוחלטת של הרפורמה, הבורסה תזנק בשלב הראשון לפחות ב-5%, הדולר ייחלש ב-3%, וחברות הדירוג יודיעו על שיפור באופק הדירוג למשק. הבנוס של נתניהו הוא זימון לביקור בארה"ב. אז מי מרים את הכפפה?

אבל זו לא חוכמה. כל יועץ השקעות זוטרי מבחין בכך שהבורסה בישראל ירדה מתחילת 2023, בעוד בארה"ב היא משגשגת. השקל פוחת לעומת הדולר, ואלמלא השקעות הגופים המוסדיים במניות בחו"ל, תשואות קופות הגמל היו שליליות.

אין בכלל ספק שהרפורמה המשפטית היא רעל פיננסי לבורסה, לאינפלציה ולכלכלה. ובכל זאת אני מוכה בתדהמה בכל פעם מחדש כיצד ממשיכים להפיץ פייק ניוז ונימוקים שאין להם קשר למציאות.

נתניהו, בצאל סמוטריץ', ניר ברקת ואחרים מבינים היטב שמדובר בהגדרת התודעה במקרה הטוב, ובנאיביות עסקית במקרה הגרוע, אך הם בשלהם. כשהם מהדהדים נתונים לא מבוססים או זמניים, הם מרמים את עצמם, או מה שיותר גרוע – את שרי הממשלה.

אז מה היה לנו השבוע? נתניהו שיווק פגישה עם צפרא כץ, מנכ"לית אורקל העולמית, ודן איתה באפשרות להגדלת הפעילות בישראל. כץ, תושבת חולון לשעבר, מבקרת בישראל בתדירות של פעם בשנה, ואף אחד לא חשב עד היום להדהד את ביקור הישראלית לשעבר. אבל התופעה התחילה עוד קודם לכן, כשנתניהו התרברב בנייר עמדה של אנליסט זוטרי מבנק ההשקעות ג'יי.פי מורגן, שהמליץ להשקיע בישראל. זה נמשך בטענה שלפיה בשבועיים האחרונים השקל התחזק לעומת הדולר למרות הרפורמה, אף שבפועל הסיבות לכך היו ההערכות בדבר הסכמות על מתווה הנשיא.

"ברוך השם, איך שזה נראה מתחילים לראות את האור בקצה במה שנוגע לאינפלציה. נמשיך בעזרת השם להתנהל באחריות ולעשות מה שתלוי בנו להיאבק באינפלציה ולהוריד את יוקר המחיה", צייץ שר האוצר בסוף השבוע בעקבות פרסום מדר מאי שעלה ב-0.2% בלבד. סמוטריץ' עשה לעצמו מנהג. כשיש מדר מחמיא, הוא מציץ כציפור שיר. אבל כשיש מדר גבוה, כמו זה של אפריל שעלה ב-0.8%, הוא מקונן כעורב. אבל בוא לא נתבלבל. מדדי המחירים לצרכן אינם בזכות שר האוצר, אלא למרות פעילותו. האחראי להתכווצות המדר האחרון (שהתבטא

החודש בעיקר בקיפאון במחירי המזון ובירידה במחירי הריהוט) הוא הנגיד פרופ' אמיר ירון. שר האוצר נוהג לקחת קרדיט כשיש בשורות חיוביות כמו גידול לא צפוי בצמיחת המשק ברבעון הראשון לעומת התחזיות, אבל כשמשוה משתבש, כמו העלאת תעריפי התחבורה הציבורית ב-12%, הוא נעלם.

במקרים עגומים שכאלה, האשמות הן כמובן הממשלה הקודמת והתקשורת, ובכללה קרן מרציאנו, נציגתה הטלוויזיונית של המדיה העיונית. השבוע הצטרף למועדון המושמצים בחסות סמוטריץ' גם הנשיא יצחק הרצוג. ברוך הבא.

אפרופו הנגיד, במקום לקבל מחמאות על ההישג הזמני במדר, שר המורשת עמיתו אליהו (עוצמה יהודית), שירש את דודי אמסלם כפה הגדול התורני, הרביק לנגיד את הכינוי "פרא אדם" ועוד מספר פנינים.

אלא שהבעיה שנוצרת אינה כלפי פרופ' אמיר ירון האיש, אלא כלפי האישיו שהוא בנק ישראל. כל גורמי המקצוע הרלוונטיים בעולם מעוניינים בעצמאותו של הבנק, שהיא הנכס הגדול ביותר של כל ממשלה בישראל. קללות המוטחות בנגיד דומות בעיני העולם לקללות

הנגיד סת תודעה

ממשלת נתניהו משווקת כל בדל של התפתחות חיובית בכלכלה כהצלחה אדירה, אלא שהנתונים בשטח מוכיחים שעצם הדיבורים על הרפורמה הרסניים למשק ■ הנגיד איבד את העשתונות כשזימן את הבנקאים לשיחת נזיפה ■ איך ייראו הדוחות בחציון המהפכה המשפטית ■ ומה אומר על כל אלה שר האוצר לשעבר אביגדור ליברמן

אפקטיבי יותר מבחינת היקפי התעסוקה למשל? בכל מקרה, למנף החלטה שהחלה להתגלגל עוד בשנת 2019 ולהפוך אותה לפסטיבל עוצמה יהודית, זה מוגזם, הזוי, קרתני וחסר פרופורציות. זה רק מראה על אומללות הממשלה. מעוצמת התגובות ניתן היה לרגע לחשוב שדירוג האשראי של ישראל זינק ל-AAA.

איך נהג לומר רס"ר גדוד המילואים שלי בעיצומם של האימונים אישם במדבריות הדרום על הישג מפוקפק כלשהו? – "באין ציפור שיר, גם עורב זמיר".

2. שיחת נזיפה

מנהלי הבנקים הוזמנו באמצע השבוע לפגישה עם נגיד בנק ישראל, שלא ניתן להגדיר אותה אחרת אלא כשיחת נזיפה. נזיפה

על שום מה? על כך שהם מתנהגים כגורם עסקי נורמלי ומנסים להרוויח ביושר את הפערים בין ריבית הזכות לריבית החובה?

המפגש עם הבנקאים הוא מביך. אין אפשרות שסצינה כזאת הייתה מתרחשת בארה"ב, כשנשיא הפר מתלונן בפני הבנקאים על כך שהם לא משלמים מספיק או גובים יותר מדי. לא זכורה לי פגישה כזאת בכל גל העלאות הריבית בשנה האחרונה.

ובכלל קיים סימן שאלה לגבי חוקיות הפגישה. האם זימון מנהלי הבנקים לפגישה תיאום ציפיות שבה מונחתים מסרים על גובה הריבית והעמלות אינה מהווה עבירה לכאורה על חוק ההגבלים העסקיים? על הרבה פחות מזה נקנסו לפני 25 שנים מנהלים בחברות הביטוח ועמדו להישלח לכלא.

אבל גם בתוך בנק ישראל הדעות על התנהלות הבנקים חלוקות. המפקח על הבנקים הפורש יאיר אבידן הדגיש יותר מפעם אחת ש"תמסורת הריבית" (המהירות שבה מעדכנים את הריבית בעקבות החלטות בנק ישראל) היא סבירה. מה זה סבירה? היא אחת הטובות בעולם. למרות זאת, הנגיד מוזמן את מנהלי הבנקים לפגישה מתוקשרת ומאיץ בהם ללא בושה ומבלי לגמגם להתחשב יותר בלקוחות עם הפלוס ועם המינוס וללכת לקראתם. זה קורה אף שכולם, כולל הנגיד והמפקח על הבנקים, מודים שהמערכת הבנקאית תחרותית.

הבנק המרכזי עצמו הפעיל בשנתיים האחרונות לא מעט צעדים לעידוד התחרות, ובכלל זה האפשרות לעבור מבנק לבנק בלחיצת כפתור. מדובר במהלך סופר-אפקטיבי העושה את שלו, גם אם בסופו של דבר הלקוח משתכנע להישאר בבנק המקורי.

הלקוחות חייבים לצאת מאזור הנוחות ולהיות פעלתניים יותר. הביקורת נגד בנק לאומי על כך שהוא משלם 1% בלבד על יתרה של עד 10,000 שקל בעו"ש אינה במקומה. 1% זאת "ריבית עצלנות", המשולמת ללקוחות שמעדיפים שהכסף שלהם ינוח בעו"ש בלי לעשות פעולה כלשהי.

הלקוחות חייבים לצאת מאזור הנוחות, לקחת את הכסף או חלקו, ולהשקיע אותו בפיקדון לחודש או שלושה חודשים בלחיצת כפתור באפליקציה. אז יגלו לפתע שהריבית מזנקת ל-3% לשנה ואף למעלה מכך. אלא שברגע האמת הנגיד קרס תחת הלחץ

סמוטריץ'. תובע קרדיט שלא תגיע לו צילום: יונתן זינדל, פלאש 90

26.14x33.95	2/3	עמוד 39	סופהשבוע	23/06/2023	86589628-2
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונות - 80790					

קוטלר. "בשום מקום בעולם לא מקובל שמתעבים בנושא התמחור הבנקאי" צילום: מרים אלסטר, פלאש 90

ירון. קרס תחת הלחץ והפיל את התיק על הבנקאים צילום: יונתן זינדל, פלאש 90

לסוגיות הביטחוניות, ואיך לא – גם לסוגיות הכלכליות.

במהלך כנס שנערך באמצע השבוע מטעם משרד רואי החשבון פאהן קנה, השמיע ליברמן את תובנותיו בכל הסוגיות, ובראיון ל"מעריב" הוא הרחיב. בתשובה לשאלה על הצגת נתוני כלכלה חיוביים, ובראשם הצמיחה והמדד הנמוך, הוא הבהיר כי "ממש לא מדובר בבשורה. לממשלה הזאת אין תפיסה כלכלית. זו הממשלה הכי אבסורדית שראיתי. עיקר הבעיה הוא עם שתי קבוצות שלא משתתפות בעבודה. במקום לטפל ולהשקיע ביתרון היחסי שלנו, יש תמריצים שליליים ליציאה לעבודה. מעלים להם קצבאות, מחלקים תלושי מזון ומורידים להם תעריפים לתחבורה לציבורית. אז למה להם לצאת עבודה. הזרמת 3 מיליארד שקל למערכת החינוך החרדי זה אבסורד."

אז מה יקרה אם לא יהיה שינוי? "הכיוון הוא ברור, וכך גם אומר בנק ישראל. ללא שינוי לא תהיה ברירה אלא להעלות מסים ישירים ב-16%. יש שאלות הנוגעות לחוסן החברתי. סירת השבוע ביקנעם ונפגשתי עם אנשי הייטק. אנשים מתחילים לשאול למה לשלם מסים? האם לעשות מילואים רק כדי לשרת את אבי מעוז או את המשרד למורשת? 14 מיליארד שקל תקציבים קואליציוניים זה יותר מתקציב ההשכלה הגבוהה. הכל מחולק למקורבים. יש פה אוכדן כיוון, ואין קשר לכל המשרדים ליהדות, אלא רק כסף שמחולק למקורבים. זה שור הקופה הציבורית. הכיוונים לטווח ארוך מובילים אותנו לדילוק ללא מוצא. כמדינה ציונית אנחנו מממנים יצירת דמוגרפיה אנטי-ציונית. בשנת הלימודים 2028 החרדים, הברואים והערכים בכיתות א' יהיו הרוב."

איך הדברים באים לידי ביטוי מעשי בשטח? האם זה קשור לרפורמה? "הנתונים מדברים בעד עצמם. ראה מה קורה עם הדולר, שמתחזק בהתאם להתפתחויות הפוליטיות. יש בריחת משקיעים, ורואים מה שקורה בבורסה. נאסד"ק עלה מתחילת השנה ב-30%, ות"א 35 עלה בכ-1%. במרץ 2023 80% מחברות ההונק הישראליות נרשמו בחו"ל."

סמוטריץ' עשה לעצמו מנהג. כשיש מדד מחמא, הוא מציץ כציפור שיר. אבל כשיש מדד גבוה כמו זה של אפריל, הוא מקונן כעורב. אבל בואו לא נתבלבל. מדדי המחירים לצרכן אינם בזכות שר האוצר, אלא למרות פעילותו

שקל שמחק ברבעון הראשון בנשיונל וואלי האמריקאי עקב הירידה הנמשכת במניותיו. עקב ההאטה המסתמנת, סביר שהבנקים יגדילו את ההפרשות בגין הפסדי אשראי. בענף הביטוח ניכר המשך השיפור בפעילות החיתום בביטוחים אלמנטריים (בעיקר בביטוח רכב ורכוש) ובביטוחי בריאות. עליית הריבית תפעל בשני וקטורים מנוגדים. לחיוב, בזכות העובדה שריבית גבוהה תפחית את ההתחייבויות האקטואריות בביטוחי חיים. לשלילה, משום שריבית גבוהה שוחקת את המניות, מעצימה את הירידות בבורסה וגוררת תשואות שליליות בפוליסות משתתפות ברווחים.

סקטור משמעותי לצרכן נוגע לשוק הצריכה. יצרני מזון כמו שטראוס, שבבעלות עפרה שטראוס, יתאוששו בין השאר בזכות עליית מחירי מוצרי החלב. יבואנית מוצרי צריכה כמו דיפלומט ורשתות קמעונאיות כמו שופרסל, רמי לוי, ויקטורי ויוחננוף, יחוו גם הן דוחות משופרים.

עליית הריבית פוגעת בשווי חברות ההשקעה בנרד"ץ ומבנים מסחריים. מעבר לקשיים נקודתיים בחברות כמו ג'יטי, ישראל-קנדה, או קבוצת MORE, עלולות חברות נכסים כמו גב ים, אמות, או אלוני חץ לרשום ירידת ערך חריפה בעקבות שערך נכסים.

אלה הסקטורים המרכזיים המתכתבים עם הריבית והאינפלציה. כמובן שיש לכך השפעה גם על מניות חברות האנרגיה ובראשן דלק, יבואניות הרכב (כמו קרסו) או חברות בנייה לא מסחריות (כמו אווריס או אפריקה מגורים), אבל היא תהיה פחות מהותית.

4. אזרח מודאג

שר האוצר לשעבר אביגדור ליברמן העלה בימים האחרונים הילוך בכל הנוגע להתבטאויותיו הציבוריות. הוא מתייחס למהפכה המשפטית, למעמד החרדים,

עיתוי הפגישה מוסבר גם בסיום כהונתו של הנגיד והמורשת שיותיר אחריו. ייתכן שפרופ' ירון סבור כי פגישה כזאת תעלה את סיכוייו לקבל קדנציה נוספת. אם זה יקרה או לא, אצל נתניהו אי אפשר לרעת. החלטה סופית בנושא תתקבל בספטמבר.

וייתכן, וגם זאת אפשרות, שהבנקאים באמת הגוימו ופערי הריבית גבוהים מדי. אבל גם אם נניח לרגע שכן, נתוני הרווחיות אינם משתקפים במחירי מניות הבנקים. וחוז' מזה, ואחזור על כך בפעם המיליון, הבנקים נשלטים על ידי הציבור דרך הגופים המוסדיים המחזיקים ב-85% ממניותיהם. הרווח שלהם הוא הרווח שלנו.

3. דוחות חציוניים

השבוע הבא (30 ביוני) הוא המועד שבו החברות הבורסאיות סוגרות את המאזנים למחצית הראשונה של 2023. ניתן לקרוא לכך חציון המהפכה המשפטית, שכן הוא אמור להכיל את כל הנתונים שהשפיעו על התוצאות. נתוני הרבעון הראשון היו מבחינה זו רמוז להמשך, עם הברלים מסוימים. הדוחות הושפעו בראש ובראשונה מעליית הריבית התלולה, מהאינפלציה המתעוררת (הדלוונטית במיוחד לבנקים) ומהאצת הפיחות של השקל לעומת הדולר.

מגמות אלה הינן בחלקן חלק מהכלכלה העולמית, אבל גם למהפכה המקומית הייתה השפעה. המניות הושפעו ממשנתים אלה לכאן או לכאן. ארגיש תחילה כי ההערכות לגבי הרווחים (או ההפסדים) הן הערכות שלי בלבד, ואינן מסתמכות על מידע פנים כזה או אחר.

נתחיל בסקטור הבנקאות, שם אין צורך בכיסית ציפורניים בהמתנה לתוצאות. למרות כל הקטורים, הענף ימשיך להרוויח בזכות הגידול במרווחי הריבית, המשכנתאות ופערי המרדים בין תקופות הרווחות. ייתכן שבנק לאומי יחזיר חלק מההשקעה של כמיליארד

הפיל את התיק על הבנקאים. כפי שקבע הנגיד המיתולוגי דוד הורוביץ, הנגיד צריך לשמש כמצפן וכמצפון. פרופ' ירון שימש בישיבה האחרון כמצפן, כשכיוון להעלאת ריבית, אך לא כמצפון.

נראה שאיבד את עשתונותו לאחר שבמהלך הישיבה הרים את קולו וקבל על שנותר בודד במערכה בעוד הבנקאים מדירים את רגליהם מהכנסת. "אתם לא באים לכנסת, ואני לא יכול להמשיך להיות השכפ"ץ שלכם", התלונן פרופ' ירון. במהלך השיחה היה ברור לחלוטין שהנגיד דורש מהבנקאים פעולה מיידית בנושא הריבית על הפלוס והריבית על המינוס.

הוא דרש שהבנקאים יכינו מתווה לתשלום ריבית על יתרות עו"ש, יעודדו לקוחות לסגור כסף בפיקדונות, ויצילו תוכניות סיוע למקבלי משכנתאות ובעלי אוברדרפט.

אלא שהבנקאים לא נותרו חייבים ותקפו את מעורבות בנק ישראל. מנכ"ל הפועלים דב קוטלר העיר: "בשום מקום בעולם לא מקובל שמתעבים בנושא התמחור הבנקאי". מנכ"ל דיסקונט אורי לוי הוסיף: "נושא הריבית הוא מצב נקודתי, ואסור לקבל בעיתוי זה החלטות ארוכות טווח."

מנכ"ל בנק מזרחי טפחות משה לארי: "התערבות הרגולטור ריבית מנוגדת לאמנת באזל" (המסדירה את דרכי ההתנהלות של הבנקים בנושאים שונים). ואילו מנכ"ל בנק לאומי חנן פרידמן, שהיה הראשון לשלם ריבית על היתרות בעו"ש, הוסיף: "בעת הזו נכון לעשות צעדים שנכונים לעת הזו כך שיהיו בתוקף לא לטווח הארוך. בנק ישראל אינו צריך להתערב במחירים. נתנו ריבית על עו"ש ללא התערבות רגולטורית, אבל הדבר החשוב הוא לעודד לקוחות בשלל אמצעים להעביר כסף לפיקדונות. את האוברדרפט יש לפתור בשקיפות."

אבל לבנקאים אין שום ברירה, והם ייאלצו להתיישר עם גחמות הנגיד. יש לו מספיק מנופי לחץ כדי לעשות צרות לאותו בנק סורר שיעז שלא להגיד אמן.

אז מה קרה לנגיד? הסבר אחד הוא שהלחץ עושה את שלו והנגיד קורס תחת הלחץ, אף שהוא עצמו אמר שלא ניתן לכופף אותו. אבל דברי נאצה בזויים מצד פוליטיקאים מהקואליציה נגדו עושים כנראה את שלהם, והגב הזקוף מתכופף.

25.63x34.67	3/3	40	עמוד	סופהשבוע	23/06/2023	86589627-1
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790						

שטראוס. התאוששות בזכות עליית מחירי מוצרי החלב צילום: אבשלום ששוני

ליברמן. "אין כרגע אקלים נוח למשקיעים, אלא להפך" צילום: אבשלום ששוני

"לממשלה אין תפיסה כלכלית. זו הממשלה הכי אבסורדית שראיתי. עיקר הבעיה הוא עם שתי קבוצות שלא משתתפות בעבודה. במקום לטפל ולהשקיע ביתרון היחסי שלנו, יש תמריצים שליליים ליציאה לעבודה" (אביגדור ליברמן)

"אני מאמין במפגינים, הם נחושים ורוצים סוף פסוק לטרלול. המחאה חייבת להימשך. טרלול ההפיכה המשטרית לא נעצר בכנסת. המפגינים והמוזחים שיוצאים מהבית הם שעצרו את המהפכה. הפוליטיקאים, כולל אני, נכשלו. "לאנשי המחאה אסור לחזור לנקודת ההתחלה, אלא להמשיך לצאת לרחובות. הנטייה הטבעית של היהודים היא - בואו נשמור על שקט תעשייתי. אסור. שקט הוא רפש, כמו שאמר ז'בוטינסקי. אין לנו זמן. אנחנו מתחילים להתדרדר, וזה תהליך מהיר." מה יהיה עם הממשלה? בפרומים עם משקיעים אתה אומר שאו-טו-טו אתם הוזרים.

"יש סיכוי טוב לכך. אתה קורא מה עובר על הקואליציה בזכות המחאה ברחובות. הלחץ של הרחוב מנע את ההפיכה המשפטית. כבר לא יהיה להם רוב בוועדה למינוי שופטים, והם יאלצו לשנות את חוקי יסוד 'השפיטה' ו'בתי המשפט' וללכת להפיכה משטרית. "הלחץ להפיכה הולך וגובר, כי הממשלה נכשלה בכל, בוודאי במאבק ביוקר המחיה. גם במשילות ובמאבק מול הטרור היא נכשלה. מה שנותר להם זה ההפיכה המשטרית. לכן חייבים להביא לסיום כהונת הממשלה המטרללת. לקראת סוף 2023 נראה את כל הדרמות שאחרי הבחירות המוניציפליות, ואז הכל יכול לקרות. לא חושב שכן גביר יחזיק מעמד בממשלה. הוא לא יכול להמשיך ככה. "היו פרסומים כאילו אני לא פוסל שותפות עם ביבי. או בוא נעמיד דברים על דיוקם. אני לא מאמין לאף מילה של ביבי ולא סומך עליו בכלום. אני לא נגרד בקטע האישי ואין כאן נקמות פרסונלית ואני לא סוגר חשבונות היסטוריים. אמרתי שאני לא מוכן לשבת בשום קואליציה עם חרדים ומשיחיים כמו אריה דרעי, משה גפני ובצלאל סמוריצקי, אבל אני מאמין בקואליציה ציונית. "אם ביבי יפטר את כולם, מבחינתי הוא יכול להיות חלק מהקואליציה, אבל יש סיכוי גדול יותר שהמשיח יגיע מאשר שדובר כזה יקרה. מעשית, אין סיכוי שאשב איתו בקואליציה. אגב, לא היו שום שיחות גישוש איתי מהקואליציה". ❖

"אין להם קשר לערכים היהודיים האמיתיים. בתפילה כל סוף שבוע חוזרים על המשפט - שישה ימים תעבוד ובשבת תנוח. במערכת החינוך החרדית לא תמצאו מילה אחת על הרצל, ז'בוטינסקי או בן-גוריון. בשום ספר חרדי לא קיימת המילה ציונות". רבים טוענים שאתה פשוט שונא חרדים, ושעל רקע זה ההתקפות נגדם. "ממש לא ואין בכלל קשר. חייבים להגיע לכינון חוקה ולהגיע להפרדת הדת מהמדינה. בספר 'מדינת היהודים' כתב הרצל שאנחנו ננהל את מדינת ישראל בחוכמות ובמדרע, ואם כהני הדת ינסו להתערב, נדע לכלוא אותם בבית מקדשי האל. "ההפרדה מחייבת לימודי ליבה חובה. לישראל אסור לממן מערכת חינוך שאוסרת לימודי מתמטיקה, מחשבים ואנגלית. היום בצה"ל משרתים 7,000 חיילים שמותר להם להילחם עבור המדינה, למות עבור המדינה, אבל אסור להם להתחתן במדינה. זה טרלול מחלט.

"אנחנו המדינה היחידה במערב שאי אפשר להינשא בה מחוץ למסדר דתי, ואם אתה מתחתן בחו"ל, אתה צריך להתגרש דרך הממסד הדתי. העובדה שהרכבת הקלה לא תפעל בשבת זאת טעות מבחינה חברתית וכלכלית.

"אם אין סיבה לפתוח עסקים בבני ברק בשבת, אין גם סיבה לסגור עסקים בתל אביב באותו יום. בשביל זה יש חוקי עזר עירוניים שיקבעו מדיניות בהתאם לצביון האוכלוסייה. המדינה אינה צריכה להתערב. אי-השוויון לא יכול להימשך.

"היום שוהים בשיבות 170 אלף אנשים - 60 אלף עד גיל פנסיה. הכולל והישיבות הופכים למועדון חברתי ששם מדרפפים על תלמוד בבלי ויושבים בחוסר מעש. כשנחזור לשלטון, לא יהיה אפילו פטור אחד משירות".

לאן הולכת המהפכה המשפטית? "למפגינים אין ברירה אלא להמשיך להרים דגלים. נתניהו, שמבין היטב את ההשלכות של המהפכה, כבר לא יכול לעצור את זה. הוא איבד שליטה. יותר ויותר גורמים בקואליציה דורשים רפורמה וצידים מעשיים. נכון, לא יספיקו לעשות הרבה עד פגרת הקיץ, אבל לקראת אוקטובר נראה ניסיון מואץ להתקדם.

הפגיעה בכלכלה היא לטווח ארוך. בתקציב האחרון שהגשתי היו השקעות זרות של 42 מיליארד דולר בהייטק. כרגע ההשקעות בהייטק יהיו אולי 8 מיליארד דולר. ההשקעה הגדולה של אינטל קשורה בכלל לאינטל העולמית. "יש היום רילוקיישן, ואנשים זזים ליוון ולפורטוגל, וזה מתגבר. אין כרגע אקלים נוח למשקיעים, אלא להפך: מבריחים מכאן משקיעים. דיברתי עם מנהלי קרנות זרים ואמרתי 'בואו לישראל, אנחנו עוד מעט חוזרים לשלטון'. הם ענו לי שעם פוליטיקה כזאת ובמצב הנוכחי הם לא יגיעו". למרות זאת עדיין תוקפים את נגיד בנק ישראל.

"תמיד האשם התורן הוא או שר האוצר הקודם, או הממשלה הקודמת, או הנגיד והמחאה ברחובות. זאת בריחה מאחריות. ההתקפות נגד הנגיד בלתי סבירות ופוגעות בכלכלה ובעצמאות בנק ישראל. פוליטיקאים מהקואליציה מגלים חוסר אחריות מדהים". אז מה עושים כדי לשנות את המצב? "הגעתי לאוצר עם 144 מיליארד שקל גירעון, והיינו צריכים להחליט מה חשוב יותר. יש הרבה אסכולות. חוץ מהנתונים המקררי כלכליים - גירעון, אינפלציה, מאזן תשלומים וצמיחה - אנחנו חייבים ליצור חברה יותר הומוגנית ולחזק את החוסן הלאומי. "אני רוצה להציל את החרדים מעצמם,